

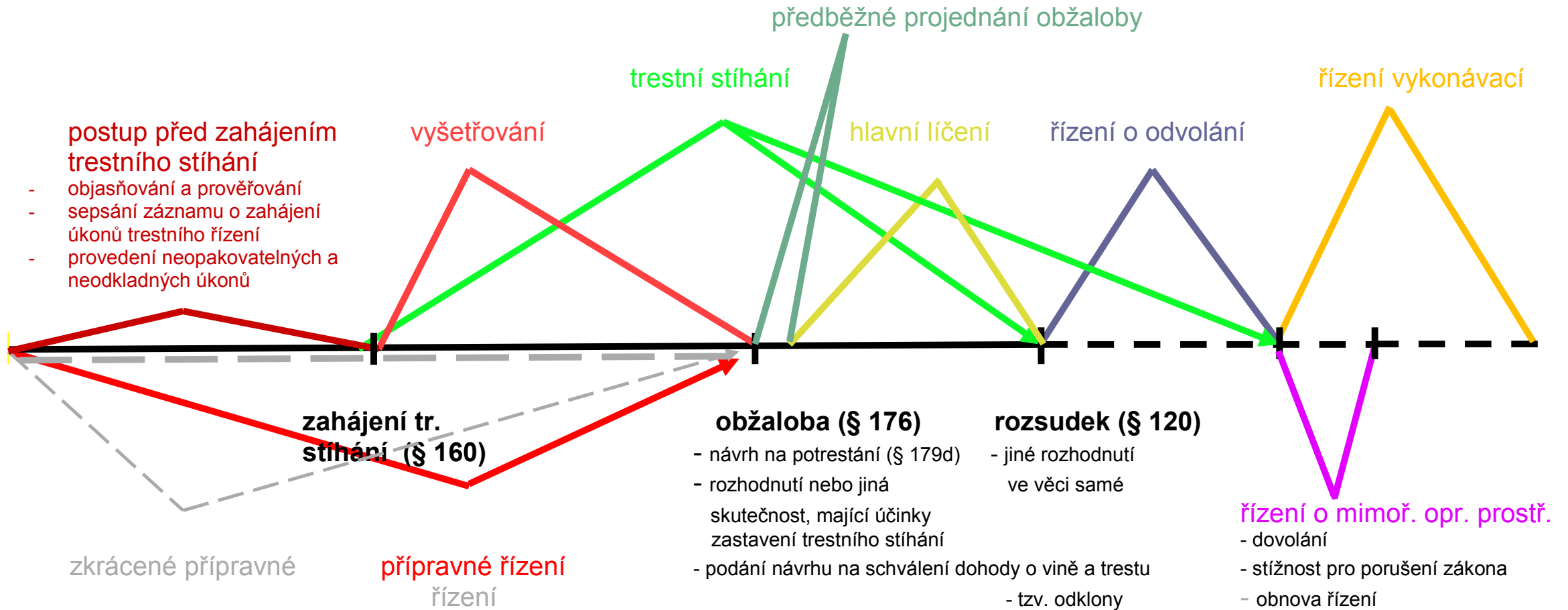
**POŠKOZENÝ, ZÚČASTNĚNÁ OSOBA
ZAJIŠTĚNÍ OSOB A VĚCÍ DŮLEŽITÝCH
PRO TRESTNÍ ŘÍZENÍ**

Trestní právo (hmotné a procesní) v evropském prostředí

Poškozený

- Dle § 43 odst. 1 TŘ je jím ten, komu:
  - byla trestným činem způsobena **majetková škoda**
  - byla trestným činem způsobena **nemajetková újma**
  - na jehož úkor se pachatel **bezdůvodně obohatil**
- **Není jím ten, kdo:**
  - se sice cítí být trestným činem **morálně** či jinak poškozen, avšak vzniklá újma není zaviněna pachatelem nebo chybí kauzální nexus (§ 43/2 TŘ)
  - spoluobviněný v témže trestním řízení (§ 44 odst. 1)

Průběh českého trestního řízení

Poškozený II

- Majetková práva:
  - **uplatnit nárok** na náhradu škody, nemajetkové újmy, vydání bezdůvodného obohacení (rozhodování tzv. v adhezním řízení); hmotněprávně bude nárok posouzen podle příslušných **soukromoprávních předpisů**
  - činit **důkazní návrhy**
  - nepřizná-li soud, odkáže do řízení ve věcech občanskoprávních (**nezakládá překážku *rei iudicatae***)
  - uplatněním nároku se **staví promlčecí doba**
  - **žádný soudní poplatek**
  - možnost **odvolání** do výroku o takto uplatněném nároku; nemožnost podat dovolání

Poškozený III

- Nemajetková práva dle TŘ:
  - být přítomen** projednávání věci
  - nahlízet do spisů** a činit si opisy a výpisy
  - být přítomen **sjednávání dohody o vině a trestu**
  - odepřít souhlas s trestním stíháním** (§ 163 TŘ)
  - nechat se **zastoupit zmocněncem** (§ 50 TŘ)
  - žádat o **bezplatné zastupování** (§ 51a TŘ)
  - vyjádřit se** k věci před skončením
  - uzavřít **dohodu o narovnání** a dát **souhlas s narovnáním** (§ 309 TŘ)
  - vzdát se svých práv** (§ 43 odst. 5 TŘ)

Trestní stíhání se souhlasem poškozeného

- V zásadě disposiční úkon – bez souhlasu **nelze tr. stíhání vést**
  - souhlas lze i **vzít zpět** až do doby, než se odvolací soud odebere k závěrečné poradě; jednou zpětvzatý souhlas **nelze znovu udělit**
  - lhůta na rozmyšlenou max 30 dní, pak platí, že **souhlas byl udělen**
- **Taxativní výčet** TČ (§ 163 TŘ) + postavení osoby, která je oprávněna odepřít výpověď (§ 100 odst. 2 TŘ)
  - příbuzný v pokolení přímém, sourozenec, osvojitel, osvojenec, manžel, partner nebo druh, jiná osoba v poměru rodinném nebo obdobném, jejíž újmu by právem pociťoval jako újmu vlastní
  - + u znásilnění dle § 185 odst. 1, 2 jen manžel, partner či druh

Kdy je souhlas irelevantní (§ 163a TŘ)

- trestným činem byla **způsobena smrt**
- poškozený není schopen dát souhlas pro duševní chorobu nebo poruchu, pro kterou byla **jeho svéprávnost omezena**
- poškozeným je **osoba mladší 15 let,**
- z okolností je zřejmé, že souhlas nebyl dán nebo byl vzat zpět **v tísní** vyvolané výhrůžkami, nátlakem, závislostí nebo podřízeností.

Bezplatné zastupování poškozeného

- Osvědčí-li, že nemá dostatek prostředků, aby si zmocněnce hradil sám
  - poškozený, kterému byla způsobena **těžká újma na zdraví**
  - poškozený, který je pozůstalým po oběti, které byla trestným činem způsobena **smrt**
  - poškozený, který **uplatnil nárok** na náhradu škody, nemajetkové újmy či na vydání bezdůvodného obohacení, není-li zastupování zjevně nadbytečné
- I bez osvědčení nedostatku prostředků, nejde-li o trestný čin zanedbání povinné výživy
  - poškozený **mladší osmnácti let**
  - zvláště zranitelná oběť**

Zajištění nároku poškozeného - § 47 TŘ

- Byl-li uplatněn nárok v adhezním řízení:
  - až do **pravděpodobné** výše škody nebo nemajetkové újmy nebo až do pravděpodobného rozsahu bezdůvodného obohacení zajistit **na majetku obviněného**; zajišťovat **nelze** nárok, který nelze v trestním řízení uplatnit; k zajištění nelze užít majetek, který je podle zvláštního právního předpisu vyloučen z výkonu rozhodnutí o zajištění
  - rozhoduje SZ v přípravném řízení, jinak soud na návrh SZ či poškozeného
  - SZ může v přípravném řízení zajistit i bez návrhu, vyžaduje-li to ochrana zájmů poškozeného, zejména je-li zde nebezpečí z prodlení

Oběť

- Nejde o totožný pojem s pojmem poškozený
  - obětí jen **fyzická osoba**, poškozeným i právnická
  - obětí je i oběť **činu jinak trestného** (§ 2 odst. 1 ZOTČ)
  - obětí i **pozůstalý**, u poškozeného přechod jen některých práv (§ 45 odst. 3 TŘ)
  - obětí ten, komu bylo nebo **mělo být** trestným činem **ublíženo na zdraví, způsobena majetková nebo nemajetková újma** nebo na jehož úkor se pachatel **trestným činem obohatil**; v případě smrti i příbuzný v pokolení přímém, sourozenec, osvojenec, osvojitel, manžel, registrovaný partner, druh a osoba, které oběť ke dni své smrti poskytovala nebo byla povinna poskytovat výživu za předpokladu, že **utrpěli v důsledku smrti oběti újmu**

Zvlášť zranitelná oběť

- dítě**
- osoba, která je **vysokého věku** nebo **je postižena** fyzickým, mentálním nebo psychickým hendikepem nebo smyslovým poškozením, **pokud tyto skutečnosti mohou** vzhledem k okolnostem případu a poměrům této osoby **bránit jejímu** plnému a účelnému **uplatnění ve společnosti** ve srovnání s jejími ostatními členy
- oběť **trestného činu obchodování s lidmi** nebo **teroristického útoku**
- jestliže je v konkrétním případě zvýšené nebezpečí způsobení druhotné újmy, pak i oběť
  - trestného činu **proti lidské důstojnosti v sexuální oblasti**
  - trestného činu, který zahrnoval **násilí či pohrůžku násilím**
  - trestného činu spáchaného **pro příslušnost k určité skupině** lidí (např. dle rasy, náboženství, národnosti, třídy atd.)
  - trestného činu spáchaného **ve prospěch organizované zločinecké skupiny**

Práva oběti

- Presumpce statusu oběti (§ 3 odst. 1 ZOTČ)
  - domněnka vyvratitelná (není obětí či jde o **zcela zjevné zneužití**)
  - na postavení oběti **nemá vliv**, pokud nebyl pachatel zjištěn **nebo odsouzen**
- Zvláštní práva dle zák. č. 45/2013 Sb. (ZOTČ)
  - na **odbornou pomoc** (zejména psychologickou, sociální, právní)
  - na **informace o probíhajícím řízení**,
  - na **ochranu před hrozícím nebezpečím**
  - učinit **prohlášení o dopadech trestného činu**
  - na **ochranu soukromí**
  - na **ochranu před sekundární viktimizací**
  - na **peněžitou pomoc**

Zúčastněná osoba

- Ten, jehož věc nebo část majetku byla zabrána nebo podle návrhu má být zabrána (§ 42 TŘ)
  - právo **být poučen**
  - **vyjádřit se**
  - uplatnit **opravné prostředky**,
  - **být přítomen** v hlavním líčení či veřejném zasedání
  - **činit návrhy** při hlavním líčení či veřejném zasedání
  - **nahlížet do spisu** a činit si z něj opisy a výpisy
  - **zvolit si zmocněnce** (§ 50 TŘ)

Zmocněnec poškozeného či zúčastněné osoby

- Společná úprava (§ 50 a násl. TŘ)
  - nemusí jím být advokát
  - **i právnická osoba**
- Práva
  - jako zástupce činit návrhy a podávat žádosti či opravné prostředky
  - účastnit se všech úkonů, jichž se mohou účastnit zastoupení
  - zásadně se již od zahájení trestního stíhání **účastnit všech vyšetřovacích úkonů**, jimiž se mají objasnit skutečnosti důležité pro uplatnění práv osob, které zastupují, a jejichž výsledek může být použit jako důkaz před soudem
- **u zúčastněné osoby problém**
  - při výslechu **klást otázky** a činit námitky proti průběhu úkonu

Zajišťovací úkony

- Zajišťují dosažení účelu řízení a umožňují či usnadňují jeho průběh
  - nejde o sankce, pouze o zajištění
- Zajišťujeme (osoby):
  - obviněného
  - svědky
  - další osoby
- Zajišťujeme (věci)
  - hmotné i nehmotné, peníze
  - důkazy, nárok poškozeného, výnosy z trestné činnosti, výkon majetkových sankcí

Zajišťování osob

- Předvolání
- Předvedení
- Pořádková pokuta
- Zadržení a zatčení
- Vazba
- Zákaz vycestování do zahraničí
- Předběžná opatření

Předvolání a předvedení

- Slouží k zajištění účasti osoby na určitém úkonu trestního řízení
- Obviněný a svědci
  - nikoliv státní zástupce, obhájce, znalec atd.
- Podmínky:
  - nejprve předvolání (kam, kdy, ke komu, v jaké věci)
  - předchozí předvolání a absence bez omluvy-> předvedení
  - skrývá-li se obviněný či nemá-li stále bydliště, i bez těchto podmínek

Pořádková pokuta

- Sankce za:
  - neuposlechnutí výzvy či příkazu bez dostatečné omluvy
  - rušení či urážlivé chování přes předchozí napomenutí
- Omezení:
  - max. 50.000,- Kč
  - nelze obháje a před soudem st. zástupci
- Příjem státního rozpočtu
  - vymáhání podle daňového řádu

§ 336 TrZ - Pohrdání soudem

Kdo opakovaně:

*a) **závažným způsobem** ruší jednání soudu,*

*b) při takovém jednání se **k soudu chová urážlivě** nebo soud znevažuje, nebo*

*c) bez dostatečné omluvy **neuposlechne příkaz** nebo **výzvu** soudu anebo jednání soudu **zmaří**,*

bude potrestán odnětím svobody až na dvě léta nebo propadnutím věci.

„Občanské“ zadržení

- **Každý** má právo zadržet osobu podezřelou (§ 76 odst. 2 TŘ), jestliže:
  - se tak stalo při činu či bezprostředně po činu
  - je toho třeba k její identifikaci,
  - je toho třeba pro předejití zmaření důkazů nebo
  - je toho třeba k zamezení útěku
- **Bezprostředně** poté povinnost předat policejnímu org. či jej alespoň vyrozumět
- Jinak hrozí riziko trestního stíhání pro TČ omezování osobní svobody dle § 171 TrZ či zbavení osobní svobody dle § 170 TrZ

„Policejní“ zadržení

Příkaz k zadržení

- vydává soud, nelze-li doručit podezřelému usnesení o zahájení trestního stíhání a je zde dán některý z vazebních důvodů

Bez příkazu:

- je dán některý z vazebních důvodů
- je zde předchozí souhlas SZ, bez něj:
  - bezprostředně po zadržení pov. oznámit SZ
  - a to tak, aby mohl do 48 hodin být podán návrh k soudu na vzetí do vazby

Zákaz vycestování do zahraničí

Podmínky

- úmyslný TČ, horní hranice převyšuje 2 léta
- nebo nedbalostní TČ a 3 léta
- nezbytnost pro dosažení účelů TŘ
- vždy rozhoduje **soud či soudce** (v příp. řízení)

Důsledky

- povinnost odevzdat cestovní doklad
- opis rozhodnutí se zašle (jde-li o českého státního občana) orgánu, který cestovní doklad vydal

Vazba

- Nejvíce omezující prostředek zajištění osob
  - faktické důsledky jako trest odnětí svobody
  - zásada subsidiarity ve vztahu k jiným zajišťovacím prostředkům
  - vždy jen obviněný (tj. nikoliv např. svědek)
- Maximální doba
  - 1 rok v řízení o přečinu
  - 2 roky v řízení o zločinu
  - 3 roky v řízení o zvlášt' závažném zločinu
  - 4 roky lze-li uložit výjimečný trest
  - 3 měsíce u vazby koluzní

Vazba - podmínky

- TČ, mající určitou závažnost
  - úmyslný -> horní hranice více jak 2 roky
  - nedbalostní-> horní hranice více jak 3 roky
  - neplatí, pokud už ovlivňoval svědky, pokračoval...
- Již bylo zahájeno trestní stíhání
  - není-li obviněný k dispozici – příkaz k zatčení
- Důvodné podezření, že čin byl spáchán
  - znovu se přezkoumává důvodnost zahájení TS
- Účelu nelze dosáhnout jinak
- Je zde alespoň jeden vazební důvod

Vazební důvody (§ 67)

- Vazba útěková - písm. a)
  - důvodná obava, že obviněný uprchne či se bude skrývat
- Vazba koluzní – písm. b)
  - důvodná obava, že obviněný bude působit na svědky či jinak ovlivňovat vyšetřování
- Vazba předstižná – písm. c)
  - důvodná obava, že obviněný dokoná, oč se pokusil či co připravoval, příp. že to bude opakovat
- Srov. však také vazbu vydávací a předávací

Instituty nahrazující vazbu

- Platí jen u vazby útěkové a předstižné
- Písemný slib obviněného
  - slíbí, že bude OČTŘ k dispozici
- Peněžitá záruka
  - od 10.000,- Kč, omezeno u některých trestných činů v případě vazby předstižné; při porušení propadá
- Záruka důvěryhodné osoby
  - jiná osoba se zaručí, že bude dbát, aby byl obviněný OČTŘ k dispozici atd.
- Předběžné opatření u vazby předstižné
- Dohled probačního úředníka

Příkaz k zatčení

- Existuje vazební důvod
- Obviněného nelze
  - předvolat
  - předvést
  - zadržet
- Provádí policejní orgány
  - aktivně pátrají
  - evidence hledaných osob
- Od okamžiku zatčení
  - 24 hodin na předání soudu k rozhodnutí o vazbě
  - 24 hodin na rozhodnutí o vazbě soudem

Předběžná opatření

- Mírnější varianta vazby předstižné
  - cílenější – omezení jen ve vztahu k tomu, co u obviněného vyvolává riziko
- Opět možné pouze u obviněného
- U méně invazivních rozhoduje SZ
  - např. zákaz styku s určitými osobami
- U více invazivních rozhoduje soud
  - např. zákaz vstupu do obydlí
- Trvají, dokud to vyžaduje účel, nejdéle však do právní moci konečného rozhodnutí

Druhy předběžných opatření

- zákaz styku s určitými osobami
- zákaz vstoupit do obydlí
- zákaz návštěv nevhodného prostředí a styku s určitými osobami,
- zákaz zdržovat se na konkrétně vymezeném místě,
- zákaz vycestování do zahraničí,
- zákaz držet a přechovávat věci, které mohou sloužit k páčání trestné činnosti,
- zákaz užívat, držet nebo přechovávat alkoholické nápoje nebo jiné návykové látky,
- zákaz hazardních her
- zákaz výkonu konkrétně vymezené činnosti

Důsledky neplnění předběžných opatření

- Uložení pořádkové pokuty
- Uložení jiného druhu předběžného opatření
- Vzetí obviněného do vazby

Zajištění věcí důležitých pro trestní řízení

- Zajištění věci pro důkazní účely
  - předložení, vydání a odnětí věci
  - má přednost před jinými druhy zajištění
- Zajištění nástrojů a výnosů z trestné činnosti a náhradní hodnoty
  - obecná úprava + zvl. pravidla pro zajištění věci movité, nemovité a náhradní hodnoty
- Domovní prohlídka a prohlídka nebytových prostor
- Osobní prohlídka
- Zadržení a otevření zásilek, jejich záměna a sledování
- Odposlech a záznam telekomunikačního provozu

Věc důležitá pro trestní řízení

- Může sloužit pro důkazní účely
  - priorita
- Je nástrojem trestné činnosti
  - určena ke spáchání či užita ke spáchání
- Je výnosem trestné činnosti
  - byla trestným činem získána
- Je náhradní hodnotou za nástroj či výnos

Vydání a odnětí věci

Vydání věci

- dobrovolné, k výzvě OČTŘ; ne-li-> pořádková pokuta či odnětí
- každý je povinen vydat, ale obviněný nesmí být nucen
- nucen není rovněž ten, kdo drží listinu, ohledně níž by platil zákaz výslechu

Odnětí věci

- faktický donucovací úkon OČTŘ
- i obviněného lze donutit

Vrácení věci

- osoba, již byla věc odňata, může kdykoliv žádat o vrácení
- při zamítnutí žádosti lze opakovat až po 30 dnech

Zajištění dalších věcí

- Zpravidla stačí rozhodnutí SZ
  - policejní orgán vyžaduje jeho souhlas
- Účelem není zajištění důkazu
  - znemožnění majetkových dispozic
  - např. u zajištění nemovitosti – dále ji lze užívat, nelze ji však převést
- Neomezuje se na věci patřící obviněnému
  - prevence účelového převádění majetků např. na manžela či manželku, rodiče, děti atd.
- Zajištění pro výkon peněžitého trestu, trestu propadnutí majetku, ochranného opatření zabrání části majetku atd.

Domovní prohlídka a prohlídka nebytových prostor

- Vždy na písemný příkaz soudu či soudce
  - výjimečně bez něj, nesnese-li věc odkladu, pak nutný dodatečný souhlas
- Subsidiarita
  - jen nelze-li zajistit vydáním či odnětím (např. riziko zničení důkazů)
  - zpravidla nutný předchozí výslech -> šance vydat věc dobrovolně
- Neomezuje se na nemovitosti obviněného
  - lze nařídít u kohokoliv – právo být přítomen, povinnost přítomnosti tzv. nezúčastněné osoby

Osobní prohlídka

- Příkaz či dodatečný souhlas SZ
- Neomezeno na obviněného
  - typicky i oběť, svědek atd.
- Vždy osoba stejného pohlaví
- Lze odebrat biologický materiál
  - krev, DNA
  - povinnost obviněného odběr strpět

Vstup do obydlí, jiných prostor a na pozemek

- „Nouzový“ institut
- Přísné podmínky
  - bezprostřední nezbytnost vstupu
  - ohrožení zdraví, života, dalších práv, ohrožení veřejného pořádku
- Přísná omezení
  - zákaz jakýchkoliv dalších úkonů než „zabezpečovacích“
  - důkazní nepoužitelnost toho, co policejní orgán zjistil

Zajištění zásilek

- Zadržení zásilky
  - v přípravném řízení postačí příkaz SZ
  - zásilka se vydá SZ či policejnímu orgánu
- Otevření zásilky
  - vždy nutný souhlas soudu
- Záměna zásilky
  - vždy nutný souhlas soudu
- Sledování zásilky
  - stačí souhlas SZ
  - nesmí se nijak nakládat s obsahem

Odposlech a záznam telekomunikačního provozu

- Odposlech a záznam telekomunikačního provozu
  - zjištění skutečného obsahu hovoru
  - odposlech -> reálný čas
  - záznam -> uchování obsahu
  - úmyslný TČ s horní hranicí alespoň 8 let + taxativně vymezené
- Údaje o telekomunikačním provozu
  - pouze zjištění, kdo s kým kdy komunikoval
  - úmyslný TČ s horní hranicí alespoň 3 roky + taxativně vymezené bez omezení

Podmínky odposlechu a záznamu

- Vždy příkaz soudu
  - subsidiarita
  - důvodný předpoklad zjištění relevantních informací; nemusí však jít o podezřelého
  - konkrétní vymezení důvodů pro nařízení v odůvodnění
- Omezení
  - vždy max. na 4 měsíce s možností prodloužení
  - v jiném trestním řízení lze použít jen tehdy, jde-li o trestný čin, který splňuje identické kritérium závažnosti
  - nelze mezi obhájcem a jeho klientem

Přezkum odposlechů a záznamu provozu

- Po dobu trestního řízení v rámci opravných prostředků
  - pouze obviněný, např. v rámci odvolání proti rozsudku
  - je-li však odposlouchávána třetí osoba, po dobu řízení se ani nedozví, že byla odposlouchávána
- Po skončení trestního řízení
  - povinnost vyrozumět a poučit
  - zvláštní procedura přezkumu před NS; lhůta 6 měsíců
  - lze odložit (např. z paralelního trestního řízení ve věci organizované zločinecké skupiny)

Děkuji za pozornost!